

استاد مؤثر بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی

دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

مصطفی راد^۱، حسن خلیلی^۲، محمد حسن رخشانی^۳

^۱ عضو هیأت علمی گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

^۲ عضو هیأت علمی گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

^۳ دانشجوی دکتری آمار حیاتی دانشگاه علوم پزشکی تهران، عضو هیأت علمی گروه آمار و اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

نشانی نویسنده مسؤول: سبزوار، دانشگاه علوم پزشکی، دانشکده پرستاری- مامایی، مصطفی راد

Email: mostafarad633@yahoo.com

وصول: ۸۹/۴/۲۹، اصلاح: ۸۹/۷/۱۱، پذیرش: ۸۹/۸/۱۰

چکیده

زمینه و هدف: آموزش بالینی بخش مهمی از آموزش پرستاری و مامایی را تشکیل می‌دهد و یکی از بهترین منابع برای ارزشیابی استاد در بالین، دانشجوی می‌باشد. این مطالعه با هدف بررسی مشخصات استاد مؤثر بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار انجام شده است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه به صورت توصیفی مقطعی در دانشجویان پرستاری و مامایی شاغل به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۱۳۸۷ انجام شد. تعداد ۱۲۰ نفر به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته جمع‌آوری شد. پرسشنامه شامل مشخصات بالینی استاد در سه حیطه شایستگی حرفه‌ای استاد، ارتباط با دانشجوی و ویژگی‌های شخصیتی بود. در کلیه حیطه‌ها، حداقل نمره صفر و حداکثر نمره ۵ بود. برای تحلیل داده‌ها از توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار و آزمون‌های تی مستقل و ضریب همبستگی پیرسون در نرم‌افزار SPSS 11.5 استفاده شد.

یافته‌ها: میانگین نمره شایستگی حرفه‌ای استاد از نظر دانشجویان ۴ با انحراف معیار ۰/۵ بود. آزمون پیرسون نیز نشان داد که با افزایش ترم تحصیلی، دیدگاه دانشجوی نسبت به شایستگی حرفه‌ای استاد مثبت‌تر شده است ($p=0/016$ و $t=0/22$). میانگین امتیاز شایستگی حرفه‌ای استاد (۴) با انحراف معیار (۰/۵) بالاتر از حیطه‌های ارتباطی (۳/۸) با انحراف معیار (۰/۶) و ویژگی‌های شخصیتی استاد (۳/۷) با انحراف معیار (۰/۶) بوده است.

نتیجه‌گیری: دانشجویان بالین به شایستگی حرفه‌ای استاد و اهمیت دانش و اطلاعات زیاد و توانایی انتقال آن بیش از توانایی ارتباط با دانشجوی اهمیت می‌دهند. (مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار، دوره ۱۷/شماره ۴ / صص ۲۹۳-۲۸۷).

واژه‌های کلیدی: استاد مؤثر بالینی؛ آموزش؛ پرستاری؛ مامایی.

مقدمه

آموزش پرستاری و مامایی است زیرا بخش اعظم یادگیری حرفه‌ای، در بالین تکمیل می‌گردد. از این رو، اثر بخشی

تدریس بالینی یکی از مهم‌ترین بخش‌های فرآیند

تدریس بالینی، سرفصل بسیاری از تحقیقات پرستاری و مامایی بوده است (۱). اهمیت تدریس بالین در این است که بیش از ۵۰ درصد وقت دانشجویان پرستاری و مامایی در بالین سپری می‌شود و نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری و یادگیری ارزش، هنجارها و نگرش‌های حرفه‌ای ایشان دارد (۲). با وجود تغییرات زیاد برنامه آموزشی پرستاری و مامایی، اساس برنامه‌های پرستاری و مامایی به تدریس بالینی اختصاص دارد. به همین دلیل، مربی هیأت علمی دارای تجربه کافی در بالین نیاز اصلی است. استفاده از مدرسین ضعیف و بی‌تجربه از مشکلات شایع بوده و راهکاری لازم است که ایشان از نقاط ضعف خود آگاه شده و آن را اصلاح نمایند.

یکی از علل شکاف تئوری و عمل نبود مربیان با کفایت می‌باشد. بحث زیادی درباره شکاف تئوری و عملی وجود دارد و تولید فارغ التحصیلانی که آمادگی انجام کار را در زمان استخدام ندارند از مشکلات اصلی می‌باشد (۳).

آموزش بالینی فرآیندی پویا می‌باشد که در زمینه‌ها متفاوت فرهنگی و اجتماعی رخ می‌دهد. کیفیت تعامل دانشجو و معلم در قلمرو بالینی هم می‌تواند تمامیت تئوری با عمل دانشجو را تسهیل کند و هم می‌تواند آن‌ها را از یکدیگر دور کند. از طرفی، معلم بالینی باید دارای مشخصات معلم بالینی مؤثر باشد تا بتواند دانشجویان را برای ورود به دنیای بالین و یادگیری چند جانبه آماده سازد (۴). آموزش بهتر باعث یادگیری بهتر در تیم پزشکی است و یادگیری بهتر منبع مراقبت بهتر از بیماران و جامعه می‌باشد. واقعاً تعریف یک معلم بالینی مؤثر مشکل است، حتی درک این که چه عاملی باعث تسهیل در یک موقعیت و چه عاملی برعکس عمل می‌کند، مشکل است.

عوامل مختلفی در یادگیری بالینی دانشجو تأثیر دارد مطالعات کمی در مورد استاد بالینی مؤثر صورت گرفته است (۵). در کل، نیاز به ایجاد سیستم آموزش

پزشکی بر اساس شایستگی و بهتر کردن روز افزون کیفیت تدریس و ارتقاء دانشگاه در رتبه‌بندی دانشگاه‌ها لازم است (۹). در مقاله‌ای تحت عنوان معلم بالینی به- عنوان مادران مراقبت‌کننده از دانشجویان، بیان شده است که معلم بالینی در نقش مادری خود مانند یک حمایت‌کننده، مذاکره‌کننده، تقویت‌کننده، انتقال‌دهنده و ... برای دانشجویان پرستاری و مامایی در طول دوران تمرین بالینی عمل می‌کند (۷). جهان و همکاران نیز بیان می‌دارند که مهم‌ترین جنبه‌ای که همه استادان و دانشجویان به آن اشاره کردند، دانش، اطلاعات، علاقه به تدریس و شایستگی بالینی بوده است که مشخصه چهارم و پنجم ارتباط خوب و بی‌طرفی استاد است (۶). مطالعه ایلسیژیل و همکاران تحت عنوان مشکلات بالینی دانشجویان پرستاری در هنگام آموزش بالینی نشان داد که مشکلاتی که دانشجویان با آن برخورد می‌کنند، بررسی ناکافی توسط آموزش‌دهندگان، اولین قضاوت، فیدبک منفی، مشکلات ارتباط، هدایت ناکافی و کار بیش از حدی است که از دانشجو می‌خواهند (۸). در مطالعه‌ای شایستگی حرفه‌ای معلم و صلاحیت داشتن او پر اهمیت‌ترین شاخص برای استاد مؤثر ارزیابی شد که در مقایسه با نظرات دانشجویان کشورهای غربی تفاوت فاحشی دارد (۱۰).

با توجه به مطالعات فوق و با توجه به تفاوت فرهنگی اجتماعی در مناطق مختلف و روش‌های تدریس اساتید و محتوای درسی آن‌ها، اساتید مختلف روش‌های گوناگونی برای تدریس بالینی دارند که برخی تأکید بر ارتباطات داشته، برخی دیگر اطلاعات علمی را مدنظر قرار می‌دهند؛ گروهی دیگر تنها به کار عملی با دانشجو اهمیت می‌دهند و گروهی می‌خواهند شکاف تئوری و عمل را در پرستاری و مامایی بکاهند. با توجه به اهمیت تدریس تئوری و اختلاف رویه در اهمیت دادن به روش‌های ارتباطی، عملی و علمی توسط اساتید بالینی و متضرر شدن دانشجو، سیستم و کل جامعه پزشکی و سلامت

مردم در آینده، پژوهشگران بر آن شدند تحقیقی تحت عنوان مشخصات استاد بالینی مؤثر از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی انجام دهند.

مواد و روش‌ها

در این پژوهش توصیفی - مقطعی، ۱۲۰ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی پرستاری و مامایی مشغول به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار که حداقل دارای سابقه یک ترم کارآموزی در بیمارستان‌های سبزوار بودند، به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و دانشجویان مهمان و انتقالی حذف شدند. این تعداد با سطح اطمینان ۹۵ درصد و دقت ۱۰ درصد بیش از حجم نمونه مد نظر بوده است. این مطالعه در نیم سال دوم ۱۳۸۸-۱۳۸۷ انجام شد.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه دو قسمتی شامل اطلاعات دموگرافیک و مشخصات استاد مؤثر بالینی ۲۲ سؤال بود. پرسشنامه استاد مؤثر بالینی شامل سه حیطه می‌باشد که عبارتند از:

۱- شایستگی حرفه‌ای استاد

۲- ارتباط با دانشجو

۳- ویژگی‌های شخصی استاد.

هر یک از عبارات به صورت ۶ نقطه‌ای (اهمیتی ندارد، اهمیت خیلی کم، اهمیت کم، اهمیت متوسط، اهمیت زیاد، اهمیت خیلی زیاد) تعریف شد و به هر عبارت نمره صفر الی ۵ تعلق می‌گرفت. بدین ترتیب در کلیه حیطه‌ها، حداقل نمره صفر و حداکثر نمره ۵ بود. بازبینی سؤالات طراحی شده توسط تعدادی از اساتید گروه پرستاری و مامایی برای تعیین روایی محتوی انجام گردید؛ با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ نیز همبستگی آن‌ها ۰/۸۰ تعیین گردید.

برای گردآوری داده‌ها پس از توضیح به دانشجویان در خصوص هدف تحقیق و کسب رضایت آن‌ها پرسشنامه در اختیار آن‌ها قرار گرفته و پس از تکمیل

به پژوهشگران برگشت داده شد.

داده‌های به دست آمده با روش آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شد و از آزمون تی مستقل برای مقایسه گروه‌های پرستاری و مامایی استفاده شد. در متغیرهایی که داده‌های آن از توزیع نرمال پیروی می‌کند و برای محاسبه همبستگی نمرات و ترم تحصیلی دانشجویان از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. برای کلیه آزمون‌ها مقدار p کمتر از ۰/۰۵، معنادار در نظر گرفته شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۱/۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

تعداد آزمودنی‌ها ۱۲۰ نفر بودند که از این تعداد ۳۵ نفر پسر (۲۹/۱ درصد) و ۸۵ نفر دختر (۷۰/۹ درصد) با دامنه سنی $21 \pm 1/5$ سال بودند. دانشجویان از ترم‌های سه تا هشت انتخاب شده بودند که اکثریت دانشجویانی (۱۹ درصد) که پرسشنامه‌ها را پاسخ داده بودند، ترم ۵ پرستاری بودند (۱۹ درصد).

یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین نمره شایستگی حرفه‌ای استاد (از ۵ نمره) از نظر دانشجویان ۴ با انحراف معیار ۰/۵ بود. ارتباط بین افزایش ترم تحصیلی با نمرات اخذ شده در حیطه شایستگی حرفه‌ای استاد ۰/۲۲ بود. آزمون پیرسون نشان داد که با افزایش ترم تحصیلی، دیدگاه دانشجو نسبت به شایستگی حرفه‌ای استاد مثبت‌تر شده است. ($t=0/22$ و $p=0/016$). نمرات دانشجویان پسر با میانگین $4 \pm 0/6$ و نمرات دانشجویان دختر با میانگین $4 \pm 0/5$ در مورد اهمیت شایستگی حرفه‌ای استاد بود که آزمون تی بین جنس و دیدگاه آنان در مورد شایستگی حرفه‌ای استاد، ارتباط معناداری را نشان نداد ($t=-1/176$ و $P=0/242$).

میانگین نمرات دانشجویان ساکن خوابگاه در مورد شایستگی حرفه‌ای استاد $4/2 \pm 0/6$ بود و میانگین نمرات دانشجویان غیر خوابگاهی $4/2 \pm 0/6$ بود، که

ارتباط استاد با دانشجو $0/6 \pm 0/4$ و میانگین نمره دانشجویان مامایی در این مورد $0/7 \pm 0/1$ بود که بین رشته تحصیلی دانشجویان و دیدگاه آنان در مورد ویژگی ارتباطی ارتباط معناداری را نشان نداد ($t = -0/728$ و $P = 0/468$).

در حیطه قدرت ارتباط استاد مؤثر بالین با دانشجو حداکثر افراد (۶۰ درصد) با حداکثر امتیاز (۵) به استادی می‌دادند که دانشجو را تشویق کند و به سؤالات و درخواست کمک دانشجو راحت‌تر پاسخ دهد. همچنین ۵۷ درصد افراد حداکثر امتیاز را به استادی می‌دادند که به دانشجو اطمینان و اعتماد داشته و به او احترام بگذارد.

میانگین نمره ویژگی‌های شخصی استاد از نظر دانشجویان $3/7$ (از ۵ نمره) با انحراف معیار $0/6$ به دست آمد. با افزایش ترم تحصیلی دیدگاه دانشجو نسبت به ویژگی‌های شخصی استاد تفاوت معناداری پیدا نمی‌کرد ($P = 0/709$ و $t = 0/035$). نمرات دانشجویان پسر با میانگین $3/8 \pm 0/6$ و نمرات دانشجویان دختر با میانگین $3/7 \pm 0/7$ در مورد اهمیت ویژگی‌های شخصی استاد بود که آزمون آماری تی بین جنس و دیدگاه آنان در مورد ویژگی‌های شخصی استاد ارتباط معناداری را نشان نداد ($t = 0/710$ و $P = 0/479$).

میانگین نمرات دانشجویان ساکن خوابگاه در حیطه ویژگی‌های شخصی استاد $3/7 \pm 0/7$ بود و میانگین نمرات دانشجویان غیر خوابگاهی $3/8 \pm 0/6$ در این حیطه بود که آزمون آماری تی بین محل سکونت دانشجویان و دیدگاه آنان در مورد ویژگی شخصی استاد ارتباط معناداری نداشت ($t = -1/162$ و $P = 0/248$).

میانگین نمره دانشجویان پرستاری در مورد ویژگی‌های شخصی $3/5 \pm 0/7$ و میانگین نمره دانشجویان مامایی در این مورد $3/5 \pm 0/7$ بود که آزمون آماری تی مستقل بین رشته تحصیلی دانشجویان پرستاری و مامایی و دیدگاه آنان در مورد ویژگی شخصی استاد مؤثر بالین، ارتباط معناداری را نشان داد ($t = -2/990$ و $P = 0/003$).

آزمون آماری تی بین محل سکونت خوابگاهی و غیر خوابگاهی و دیدگاه آنان در مورد شایستگی حرفه‌ای استاد ارتباط معناداری را نشان نداد ($t = 1/268$ و $P = 0/229$).

میانگین نمره دانشجویان پرستاری در مورد شایستگی حرفه‌ای استاد $0/7 \pm 0/4$ و میانگین نمره دانشجویان مامایی در این مورد $0/5 \pm 0/2$ بود که آزمون تی مستقل بین رشته تحصیلی دانشجویان (پرستاری و مامایی) و دیدگاه آنان در مورد شایستگی حرفه‌ای استاد مؤثر بالینی ارتباط معناداری را نشان نداد ($t = -1/305$ و $P = 0/306$).

سؤالات حیطه شایستگی حرفه‌ای استاد که با ۹ سؤال سنجیده می‌شد، نشان داد که ۵۵ درصد دانشجویان امتیاز ۵ را به استادی می‌دهند که اطلاعات علمی خوبی داشته و قادر باشد این اطلاعات را به آنان منتقل کند.

میانگین نمره ارتباطی از نظر دانشجویان (از ۵ نمره) $3/8$ با انحراف معیار $0/6$ به دست آمد. ارتباط بین افزایش ترم تحصیلی با نمرات اخذ شده در حیطه ارتباط استاد با دانشجو $0/123$ بود. با افزایش ترم تحصیلی، تفاوت دیدگاه دانشجو نسبت به ویژگی‌های ارتباطی معنادار نبود ($P = 0/182$ و $t = 0/123$).

نمرات دانشجویان پسر با میانگین $0/7 \pm 0/4$ و نمرات دانشجویان دختر با میانگین $0/6 \pm 0/4$ در مورد اهمیت ارتباط استاد با دانشجو بود که آزمون آماری تی بین جنس و دیدگاه آنان در مورد ارتباط با دانشجو ارتباط معناداری را نشان نداد ($P = 0/626$ و $t = 0/489$). میانگین نمرات دانشجویان ساکن خوابگاه $0/7 \pm 0/1$ در حیطه ارتباط با دانشجو بود و میانگین نمرات دانشجویان غیر خوابگاهی $0/5 \pm 0/4$ بود که آزمون آماری تی بین محل سکونت دانشجویان و دیدگاه آنان در مورد ویژگی ارتباطی استاد با دانشجو ارتباط معناداری نداشت ($t = 3/46$ و $P = 0/73$).

میانگین نمره دانشجویان پرستاری در مورد حیطه

کلادت کلی در سال ۲۰۰۶ نشان می‌دهد که مهارت‌های ارتباطی بیشتر از دانش اساتید اهمیت دارد (۳). با افزایش ترم تحصیلی دانشجویان دیدگاه آنان نسبت به شایستگی حرفه‌ای استاد مثبت‌تر می‌شود. سؤالاتی که در این زمینه مطرح شد، شامل افزایش آگاهی دانشجویان نسبت به مسؤولیت حرفه‌ای، علاقه زیاد استاد به بیماران و مراقبت از آنان، ارتباط بین تئوری و عمل در پرستاری، اطلاعات علمی بالا و انتقال آن به دانشجویان و کمک و نظارت دانشجویان در تجارب جدید، بازخورد مناسب به پیشرفت دانشجویان، ارزیابی هدفمند و عادلانه و توانایی استاد در تحریک دانشجویان برای یادگیری بود. مثبت شدن نگاه دانشجویان با افزایش ترم شاید به این علت باشد که دانشجویانی که در ترم‌های پایین‌تر قرار دارند، هنوز موارد بالینی را تجربه نکرده و ممکن است انتظارات بیشتری از مربیان خود داشته باشند یا شناخت کافی از مربیان خود نداشته باشند. با توجه به این‌که دوره هر کارآموزی با یک استاد بسیار کوتاه است، عدم ارزیابی کافی در این حیطه افزایش می‌یابد در حالی که دانشجویان ترم‌های بالاتر این ارزیابی را دقیق‌تر انجام می‌دهند.

بین شایستگی حرفه‌ای استاد و ویژگی ارتباطی او با دانشجویان از دیدگاه دانشجویان ارتباط وجود داشت. این موضوع نشان‌دهنده آن است که در این دانشگاه هر چه مسؤولیت حرفه‌ای استاد، توانایی استاد در ارتباط دادن بین تئوری و عمل، ارزشیابی عادلانه از دانشجویان نمود بیشتری داشته باشد، ارتباط آنان با دانشجویان نیز بهتر است. اما بین جنس دانشجویان و دیدگاه آنان در مورد سه حیطه شایستگی حرفه‌ای استاد، ویژگی ارتباطی و ویژگی شخصیتی ارتباط وجود ندارد که این یافته با مطالعه ویولت و همکاران شباهت دارد ولی با پژوهش تامار (۲۰۰۵) با عنوان مشخصات معلم بالینی تفاوت دارد که نشان می‌دهد تفاوت‌هایی در نظرات درجنس وجود دارد مبنی بر این‌که به دانشجویان دختر استقلال کافی داده نمی‌شود (۵). این مشکل در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار وجود ندارد شاید

در مورد سؤالات حیطه ویژگی‌های شخصی، حداکثر دانشجویان (۴۷ درصد) حداکثر امتیاز را به استادی می‌دادند که برای تدریس عملی اشتیاق و علاقه-مندی نشان داده و بر خود کنترل داشته باشد، همکاری کند و صبور باشد؛ در این حیطه ظاهر استاد و جنس استاد حداقل امتیاز را کسب کردند.

در بررسی ارتباط بین شایستگی حرفه‌ای استاد و ویژگی ارتباطی او با دانشجویان داده‌ها نشان داد که میانگین نمره همبستگی شایستگی حرفه‌ای استاد با استفاده از آزمون پیرسون، $r=0/47$ و میانگین نمره همبستگی ارتباطی با دانشجویان در استاد $r=0/23$ بود. که با استفاده از این آزمون آماری، بین شایستگی حرفه‌ای استاد و ویژگی ارتباطی او با دانشجویان از دیدگاه دانشجویان ارتباط مستقیم وجود دارد ($r=0/275$ و $P=0/002$). میانگین نمره همبستگی ارتباطی با دانشجویان با استفاده از آزمون پیرسون $r=0/23$ و میانگین نمره ویژگی‌های شخصی استاد $r=0/35$ بود که با استفاده از آزمون پیرسون بین ارتباط با دانشجویان و ویژگی‌های شخصی استاد ارتباط مستقیم وجود دارد ($r=0/01$ و $P=0/644$).

بحث

نتایج کلی این مطالعه نشان می‌دهد که دیدگاه همه دانشجویان در مهم‌ترین مشخصه استاد بالینی مؤثر، شایستگی حرفه‌ای استاد می‌باشد و بعد از آن بعد ارتباطی استاد با دانشجویان قرار دارد. صالحی و همکاران نیز نشان دادند که ویژگی ارتباطی از نظر دانشجویان دارای میانگین امتیاز بیشتری نسبت به سایر ویژگی‌ها بودند (۱). تفاوت بین این یافته شاید به دلیل کوچک بودن محیط دانشگاه و ارتباط خوب بین اساتید و دانشجویان باشد که ممکن است در دانشگاه‌های بزرگ کم‌تر صورت بگیرد. مطالعه ویولتا در کشور اردن نیز یافته پژوهش حاضر را تأیید می‌کند و نشان می‌دهد که شایستگی حرفه‌ای مهم‌ترین مشخصه استاد بالینی مؤثر است (۴). در مطالعه دیگری

به این دلیل که اکثر دانشجویان در رشته‌های پرستاری و مامایی دختر هستند و اساتید به یک نسبت به آنان توجه می‌کنند.

بین دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی در حیطه شایستگی حرفه‌ای و ویژگی ارتباطی تفاوتی وجود نداشت ولی در مورد ویژگی‌های شخصیتی استاد مؤثر ارتباط معناداری وجود داشت به طوری که دانشجویان مامایی به ویژگی‌های شخصیتی شامل شوخ طبعی، انعطاف پذیر بودن استاد و جنسیت استاد، به گزینه «محدودیت‌ها و اشتباهات را صادقانه می‌پذیرد» امتیاز کم دادند؛ این امر شاید به این خاطر باشد که کار بالین بسیار پر استرس و اورژانس محسوب می‌شود و ویژگی‌های شخصیتی استاد مانند شوخ طبعی برای آن‌ها از اهمیت کمتری برخوردار است.

دانشجویان در حیطه شایستگی حرفه‌ای استاد حداکثر امتیاز را به استادی دادند که اطلاعات علمی خوبی دارد و قادر است این اطلاعات را به آنان منتقل کند که در مقایسه با نتایج پژوهش ویولتا، پژوهش ناهاس (۱۹۹۹) تأیید شد (۴). دیده شد که دانشجویان پرستاری انتظار دارند استادشان دارای اطلاعات زیاد و شایسته باشد. دانشجویان از مریبان انتظار دارند که دانش و مهارت ارائه شده در کلاس‌ها و آزمایشگاه‌ها را به آنان منتقل کنند. علاوه بر وجود اطلاعات علمی استاد که لازمه تدریس مؤثر می‌باشد، برای یادگیری که هدف نهایی تعلیم و تربیت است تسلط بر مهارت‌های تدریس در محیط‌های یادگیری مختلف از جمله بالین لازم است تا این اطلاعات علمی به شیوه‌ای مناسب به دانشجو منتقل شود.

در پژوهش حاضر، در حیطه ارتباطی دانشجویان حداکثر امتیاز را به استادی دادند که دانشجو را تشویق می‌کند و گرفتن پاسخ به سؤالات و کمک از استاد به سادگی صورت می‌گیرد. بعد از آن، حداکثر امتیاز را به استادی دادند که به دانشجو اعتماد دارد و به او احترام می‌گذارد. در مطالعه ویولتا، ناهاس نیز دیده می‌شود که

دانشجویان توصیف می‌کنند که محیط‌های بالینی، محیط‌هایی هستند که مطمئن نیستند و انتظار می‌رود که مربی بالین هر لحظه در دسترس باشد و سؤالات آنان را پاسخ داده و آن‌ها را حمایت کند. دانشجویان پرستاری معلم بالین را مشابه مادری می‌دانند که دست فرزند خود را می‌گیرد و در یک محیط جدید از او حمایت می‌کند. برای آنان معلم بالین کسی است که آنان را به یادگیری تشویق کرده و به آنان کمک می‌کند تا احساسات خود را بیان کنند و در کارشان به آن‌ها اعتماد به نفس می‌بخشد.

پیشنهاد می‌شود برای مطالعه بیشتر و همپوشانی نتایج دیدگاه اساتید پرستاری و مامایی نیز درباره استاد مؤثر بالین مورد بررسی قرار گیرد. کاربرد این مطالعه به عنوان ایجاد سیستم آموزش پرستاری و مامایی بر اساس شایستگی و بهتر کردن روزافزون کیفیت تدریس و ارتقاء دانشگاه در رتبه‌بندی دانشگاه‌ها، استفاده اساتید دانشگاه از نتایج طرح و بازنگری در نقاط ضعف و قوت خود و ارتقای توانایی علمی و عملی خود و استفاده از روش‌های نوین آموزشی جهت یادگیری دانشجویان می‌باشد.

دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سبزوار به شایستگی حرفه‌ای استاد و اهمیت داشتن دانش و اطلاعات بالا و توانایی انتقال آن بیش از توانایی ارتباط مؤثر با دانشجو اهمیت دادند که می‌توان گفت اساتید این دانشگاه از لحاظ ارتباطی در حد مطلوب هستند و توجه به ابعاد شایستگی حرفه‌ای ضروری به نظر می‌رسد.

تشکر و قدردانی

از همکاری مرکز توسعه آموزش (EDC) دانشگاه و معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار که راهنمایی علمی و حمایت مالی این طرح را قبول کردند و تمامی دانشجویانی که پرسشنامه‌های این پژوهش را تکمیل نمودند، تشکر و قدردانی می‌شود.

References

1. Li MK. Perceptions of effective clinical teaching behaviours in a hospital-based nurse training programme. *J Adv Nurs*. 1997;26(6):1252-61.
2. Benor DE, Leviyof I. The development of students' perceptions of effective teaching: the ideal, best and poorest clinical teacher in nursing. *J Nurs Educ*. 1997;36(5):206-11.
3. Kelly C. Student's perceptions of effective clinical teaching revisited. *Nurse Educ Today*. 2007 ;27(8):885-92.
4. Nahas VL, Nour V, al-Nobani M. Jordanian undergraduate nursing students' perceptions of effective clinical teachers. *Nurse Educ Today*. 1999;19(8):639-48.
5. Buchel TL, Edwards FD. Characteristics of effective clinical teachers. *Fam Med*. 2005 Jan;37(1):30-5.
6. Jahan F, Sadaf S, Kalia S, Khan A, Hamza HB. Attributes of an effective clinical teacher: a survey on students' and teachers' perceptions. *J Coll Physicians Surg Pak*. 2008;18(6):357-61.
7. Lopez V. Clinical teachers as caring mothers from the perspectives of Jordanian nursing students. *Int J Nurs Stud*. 2003 ;40(1):51-60.
8. Elcigil A, Yildirim Sari H. Determining problems experienced by student nurses in their work with clinical educators in Turkey. *Nurse Educ Today*. 2007 ;27(5):491-8.
9. Sapington A. Health psychology. Translated by Shahi Baravati H. Tehran: Nashre Ravan Press; 2001. Persian
10. Boor K, Teunissen PW, Scherpbier AJ, van der Vleuten CP, van de Lande J, Scheele F. Residents' perceptions of the ideal clinical teacher--a qualitative study. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol*. 2008 ;140(2):152-7